

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/371225959>

Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів: Львівський державний університет внутрішніх...

Chapter · January 2022

CITATIONS

0

READS

661

1 author:

[Iryna Hloviuk](#)

Lviv State University of Internal Affairs

247 PUBLICATIONS 58 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Львівський державний університет
внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Підручник

Частина 2

Львів
2022

УДК 343.13(447)(075.8)
К82

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(*протокол від 25 серпня 2022 р. № 2*)

Р е ц е н з е н т и :

Торбас О. О. – доктор юридичних наук, доцент (Національний університет «Одеська юридична академія»);

Удовенко Ж. В. – доктор юридичних наук, доцент (Національний університет «Києво-Могилянська академія»);

Бондар В. С. – кандидат юридичних наук, доцент (Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка)

К82 **Кримінальний процес** : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 2. 260 с.

ISBN 978-617-511-376-9

Підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Кримінальний процес» у закладах вищої освіти. Відображено сучасний стан і перспективи розвитку вітчизняного кримінального процесу з урахуванням практики його застосування, зокрема практики Європейського суду з прав людини.

Для курсантів, студентів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та викладачів вишів і факультетів юридичної спрямованості всіх форм навчання. Може бути корисним для працівників судових і правоохоронних органів.

Prepared in accordance with the program of the educational discipline «Criminal process» in institutions of higher education. The current state and prospects for the development of the domestic criminal process are reflected, taking into account the practice of its application, in particular, the practice of the European Court of Human Rights.

For cadets, students, trainees, post-graduate students, adjuncts and teachers of universities and legal faculties of all forms of education. May be useful for judicial and law enforcement officials.

УДК 343.13(447)(075.8)

© Басиста І. В., Благута Р. І.,
Гловюк І. В. та ін., 2022

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

ISBN 978-617-511-376-9

Тема 18

ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

- 18.1 Поняття та форми закінчення досудового розслідування*
- 18.2 Відкриття матеріалів іншій стороні кримінального провадження для ознайомлення*
- 18.3 Зміст та форма обвинувального акта. Порядок звернення до суду з обвинувальним актом*
- 18.4 Поняття, зміст та підстави закриття кримінального провадження*
- 18.5 Звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності*
- 18.6 Звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру*

18.1 Поняття та форми закінчення досудового розслідування

Закінчення досудового розслідування є підсумковим етапом цієї стадії, який пов'язаний із учиненням специфічного кола процесуальних дій і прийняттям процесуальних рішень. КПК України не дає визначення поняттю «форма закінчення досудового розслідування», проте під нею треба розуміти специфічну сукупність процесуальних дій і процесуального рішення за підсумками стадії досудового розслідування, залежно від установлених на основі доказів обставин кримінального правопорушення та обставин кримінального провадження.

КПК України закріплює п'ять форм закінчення досудового розслідування: 1) закриття кримінального провадження (ст. 284 КПК України); 2) звернення прокурора до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених КК України (ст.ст. 285–289 КПК України); 3) звернення прокурора до суду з обвинувальним актом (ст.ст. 290, 291, 293 КПК України); 4) звернення прокурора до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру (ст.ст. 290, 292, 293 КПК України); 5) звернення прокурора до суду з клопотанням про застосування примусових заходів

виховного характеру (ст.ст. 290, 292, 293 КПК України). У доктрині є думка, що як самостійну форму закінчення досудового розслідування потрібно розглядати направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою¹.

У аспекті форми закінчення досудового розслідування доречно зауважити ще на такий аспект. Згідно з п. 3-1 ч. 1 ст. 284 КПК України, кримінальне провадження закривається у разі, якщо не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі. За цією підставою закриття здійснюється судом за клопотанням прокурора (ч. 4 ст. 284 КПК України). Отже, є підстави для виокремлення ще одної форми закінчення досудового розслідування – звернення прокурора з клопотанням до суду про закриття кримінального провадження за п. 3-1 ч. 1 ст. 484 КПК України.

КПК України у ч. 1 ст. 283 гарантує, що особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження, проте, такої форми закінчення досудового розслідування, як припинення, не існує, а положення про право на розгляд обвинувачення в суді в найкоротший строк є проявом міжнародного стандарту розумності строків судового розгляду та засади розумних строків, передбаченої ст. 28 КПК України.

ККС ВС зауважив, що слід розмежовувати моменти закінчення та завершення досудового розслідування:

«Закон містить поняття «завершення» як проміжний етап досудового розслідування. Досудове розслідування, яке має наслідком звернення до суду з обвинувальним актом або з клопотанням про застосування примусових заходів, має три ключові віхи: початок – визначається внесенням відомостей до ЄРДР; завершення – пов'язується з фактом відкриття матеріалів досудового розслідування підозрюваному, його захиснику, законному представнику, захиснику особи та іншим особам відповідно до положень ст. 290 КПК України; закінчення – фіксується направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Тобто, кінцевим моментом строку досудового розслідування є його закінчення, як це передбачено у ст. 219 КПК України, та не має точок дотику із

---

¹ Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. С. 22.

завершенням досудового розслідування. До цього слід додати, що законодавчі обмеження на проведення слідчих (розшукових) дій «прив'язані» саме до закінчення, а не до завершення досудового розслідування»¹.

18.2 Відкриття матеріалів іншій стороні кримінального провадження для ознайомлення

Процедура відкриття матеріалів іншій стороні має важливе значення у кримінальному провадженні, адже забезпечує змагальність сторін (у тих межах, які встановлено КПК України) у аспекті можливості подання сторонами суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, для чого необхідним є ознайомлення з доказами, зібраними іншою стороною. Практика ЄСПЛ виходить із того, що вимога стосовно «змагального» провадження, відповідно до ст. 6, полягає у можливості ознайомлюватися під час судового провадження із зауваженнями чи доказами, поданими іншою стороною, та висловлюватися з приводу них. «Змагальний» по суті означає, що відповідний матеріал або докази доступні для обох сторін («Руїз-Матеос проти Іспанії» (Ruiz-Mateos v. Spain))². Принцип же рівності сторін вимагає «справедливого балансу між сторонами», і кожній стороні має бути надано відповідну можливість для представлення своєї справи в умовах, що не ставлять її у суттєво не вигідне становище порівняно з її опонентом³. Значимо, що назва ст. 290 КПК України не зовсім відповідає змісту, адже з матеріалами ознайомлюються не тільки сторони, а й потерпілий, представник юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, а також цивільний позивач, його представник і законний представник, цивільний відповідач, його представник (у частині, яка стосується цивільного позову).

Відкриття матеріалів іншій стороні прямо передбачено КПК України лише для таких форм закінчення досудового розслідування, як звернення до суду з обвинувальним актом, або з клопотанням про

---

¹ Постанова ККС ВС від 17 лютого 2021 року, справа № 344/6630/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95067240>

² Віткаускас Довидас, Диков Григорій. Захист права на справедливий суд відповідно до Європейської конвенції з прав людини : посібник для юристів. Видання 2-ге, підготовлене Довидасом Віткаускасом. Рада Європи, 2018. С. 66–67. URL: https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/06/spravedlyviy-sud-ECHR_UKR.pdf

³ Рішення ЄСПЛ «Волошин проти України» (Заява № 15853/08). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%2215853%2F08%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22%3A%5B%222001-126631%22%5D%7D>

застосування примусових заходів виховного характеру, або з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру.

Процедура відкриття матеріалів має такі складові:

1. Відкриття матеріалів стороною обвинувачення. Прокурор або за його дорученням слідчий має повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Цей день включається у строки досудового розслідування. Вони зобов'язані надати доступ до: речових доказів або їх частини, документів або копії з них, доступ до приміщення або місця, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем держави (з можливістю скопіювати документи або копії, відобразити речові докази, приміщення, місця). Доступ надається, якщо прокурор має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді. Це стосується доказів на підтвердження позиції сторони обвинувачення. Водночас прокурор, слідчий мають відкрити і матеріали, зокрема докази, які можуть бути використані стороною захисту (т.з.в *favor defensionis* – сприяння захисту) для обґрунтування позиції захисту. Слідчий, прокурор зобов'язані не приховувати ці матеріали від сторони захисту навіть, якщо сторона обвинувачення їх у суді не використовуватиме. Слідчий, прокурор виконують обов'язок щодо відкриття матеріалів без будь-який клопотань сторони захисту.

Відкриття матеріалів досудового розслідування, що містяться в інформаційно-телекомунікаційній системі досудового розслідування, здійснюється шляхом надання доступу до них або надання електронних копій таких матеріалів, засвідчених в установленому порядку (ч. 3 ст. 290 КПК України).

2. Відкриття матеріалів стороною захисту. В сторони захисту обов'язок відкриття матеріалів виникає лише у разі подання запиту прокурором. За запитом прокурора сторона захисту зобов'язана надати доступ і можливість скопіювати або відповідно відобразити будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надати доступ до житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді (ч. 6 ст. 290 КПК України). Водночас сторона захисту має право не надавати прокурору ті матеріали, які можуть бути використані для підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. Це рішення сторона захисту може прийняти після ознайомлення із матеріалами сторони обвинувачення.

3. Повідомлення про відкриття матеріалів потерпілого, представника юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, який має право ознайомитися з ними. Повідомлення здійснюють прокурор або слідчий за його дорученням. Також повідомляються цивільний позивач, його представник і законний представник, цивільний відповідач, його представник, які також мають право ознайомитися з матеріалами, але лише в частині, яка стосується цивільного позову. Ці особи не мають обов'язку відкривати свої матеріали сторонам та одна одній.

Сторони зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні, а потерпілий, представник юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, – прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів (ч. 9 ст. 290). КПК України відповідним не визначає форми такого повідомлення, крім того, що воно має бути письмовим. На практиці сторона обвинувачення складає протокол, хоча були випадки, коли застосовувалися і інші форми підтвердження ознайомлення¹. Сторона ж захисту не обмежена у формах, в яких вона може отримувати підтвердження ознайомлення.

Щодо тлумачення «із зазначенням найменування таких матеріалів» є позиції ККС ВС, що *«безпідставними є і доводи захисника у касаційній скарзі про те, що відсутність у протоколах доступу до матеріалів та додаткових матеріалів досудового розслідування переліку окремо кожного з документів, з якими ознайомлювалася сторона захисту (захисник і обвинувачений), є підставою для визнання їх недопустимими. Під час перевірки змісту зазначених протоколів встановлено, що вони відповідають визначеним у законі реквізітам та вимогам, передбаченим ст. 104 КПК України. Зауважень щодо процедури забезпечення такого доступу, а також заяв і клопотань ні захисник, ні ОСОБА_3 не висловили, про що власноручно зазначили у відповідному протоколі, як і про те, що ознайомлені з матеріалами кримінального провадження. При цьому у вказаних протоколах відображено, що сторона захисту ознайомлювалася з матеріалами, сформованими у трьох томах, із зазначенням кількості аркушів кожного, які надавалися у підшитому та пронумерованому вигляді (т. 3, а.к.п. 226, 248). Вимоги викладати у протоколі про надання доступу до матеріалів досудового розслідування переліку кожного процесуального документа кримінальний процесуальний закон не містить»*²; *«відсутність деталізованого переліку за найменуваннями відкритих матеріалів досудового розслідування, до*

---

¹ Постанова ККС ВС від 02 лютого 2022 року, справа № 522/7444/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102999881>

² Постанова ККС ВС від 22 лютого 2018 року, справа № 697/849/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72460236>

яких було надано доступ стороні захисту, в цьому кримінальному провадженні не може свідчити про невідкриття таких матеріалів у розумінні приписів ч. 12 ст. 290 КПК України, а лише відображає стратегію захисту в аспекті виконання обов'язку, покладеного на неї приписами ч. 9 ст. 290 КПК»¹ України.

На практиці виникають проблеми у ситуації, коли сторона не підтверджує ознайомлення з матеріалами. ККС ВС указав, що «письмове підтвердження про відмову протилежної сторони від ознайомлення з наданими матеріалами є законною підставою для суду допустити відомості, що містяться в них, як докази. У разі, якщо одна зі сторін письмово не відмовляється від ознайомлення з матеріалами, до яких їй надано доступ, і своєю поведінкою зволікає з їх ознайомленням, протилежна сторона відповідно до положень ч. 10 ст. 290 КПК України має право звернутися з клопотанням до слідчого судді про встановлення цій стороні строку для ознайомлення з наданими матеріалами, після спливу якого відповідна сторона вважається такою, що реалізувала своє право на доступ до наданих матеріалів. Лише при дотриманні цих умов суд може визнати, що сторонами було виконано вимоги ч.ч. 1–3 та б ст. 290 КПК України і допустити відомості, що містяться в цих матеріалах, як докази у кримінальному провадженні»².

Особливості відкриття результатів негласних слідчих (розшукових) дій. ВП ВС та ККС ВС неодноразово висловлювали позиції стосовно відкриття таких матеріалів, основним з яких є такі:

– за наявності відповідного клопотання процесуальні документи, які є підставою для проведення НС(Р)Д (ухвали, постанови, клопотання) і яких не було відкрито стороні захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, оскільки їх тоді не було у розпорядженні сторони обвинувачення (процесуальні документи не було розсекречено на момент відкриття стороною обвинувачення матеріалів кримінального провадження), можуть бути відкриті іншій стороні, але суд не має допустити відомості, що містяться в цих матеріалах кримінального провадження, як докази³;

– якщо сторона обвинувачення під час досудового розслідування своєчасно вжила всі необхідні та залежні від неї заходи, спрямовані на розсекречення процесуальних документів, які стали підставою

---

¹ Постанова ККС ВС від 10 вересня 2021 року, справа № 756/16332/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99556690>

² Постанова ККС ВС від 16 вересня 2021 року, справа № 522/1714/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100396114>

³ Постанова ВП ВС від 16 січня 2019 року, справа № 751/7557/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79298340>

для проведення НС(Р)Д, однак такі документи не були розсекречені з причин, що не залежали від волі і процесуальної поведінки прокурора, то суд не може автоматично визнавати протоколи НС(Р)Д недопустимими доказами з мотивів невідкриття процесуальних документів, якими санкціоноване їх проведення. Процесуальні документи, які стали підставою для проведення НС(Р)Д (ухвали, постанови, клопотання) та які на стадії досудового розслідування не було відкрито стороні захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України з тієї причини, що їх не було у розпорядженні сторони обвинувачення (процесуальні документи не були розсекречені на момент відкриття стороною обвинувачення матеріалів кримінального провадження), можуть бути відкриті іншій стороні під час розгляду справи у суді за умови своєчасного вжиття прокурором всіх необхідних заходів для їх отримання. Якщо сторона обвинувачення не вжила необхідних та своєчасних заходів, що спрямовані на розсекречення процесуальних документів, які стали процесуальною підставою для проведення НС(Р)Д і яких немає в її розпорядженні, то в такому випадку має місце порушення норм ст. 290 КПК України. Якщо у ході розгляду кримінального провадження у суді було задоволене повторне клопотання прокурора про розсекречення процесуальних документів, які стали підставою для проведення НС(Р)Д, і розсекречено їх, то відповідні процесуальні документи як такі, що отримані стороною обвинувачення після передачі справи в суд, повинні бути відкриті згідно з ч. 11 ст. 290 КПК України. Якщо процесуальні документи, які стали підставою для проведення НС(Р)Д, розсекречені під час судового розгляду, і сторона захисту у змагальному процесі могла довести перед судом свої аргументи щодо допустимості доказів, отриманих у результаті НС(Р)Д, в сукупності з оцінкою правової підстави для їх проведення, то суд повинен оцінити отримані докази та вирішити питання про їх допустимість. У випадку розкриття процесуальних документів, які є підставою для проведення НС(Р)Д після передачі кримінального провадження до суду, суд зобов'язаний забезпечити стороні захисту достатній час та реальну можливість для доведення перед судом своєї позиції щодо належності та допустимості доказів, отриманих в результаті НС(Р)Д в комплексі із процесуальною підставою для проведення НС(Р)Д із метою реалізації принципу змагальності¹;

---

¹ Постанова ВП ВС від 16 жовтня 2019 року, справа № 640/6847/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85174578>

– ухвала слідчого судді про надання дозволу на проведення НС(Р)Д не є доказом у кримінальному провадженні. Адже, відповідно до ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню, а процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Системне тлумачення ст. 290 КПК України дозволяє зробити висновок, що, відповідно до ч. 12 ст. 290 КПК України, якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів, які є в її розпорядженні, то відповідно до положень цієї статті, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази. В ухвалі слідчого судді про проведення НС(Р)Д немає жодних відомостей, які можуть бути доказами у конкретному кримінальному провадженні. Ця ухвала за своєю правовою природою є процесуальною підставою для отримання доказів. Але сам доказ вона не підмінє і у доказ не трансформується¹;

– суд зазначає, що, на відміну від доказів, що стосуються предмета доказування, обсяг яких сторона обвинувачення має можливість визначити наперед, виходячи з вимог ст. 91 КПК України та характеру обвинувачення, характер і обсяг доказів, які стосуються обставин, що не стосуються предмета доказування, але можуть мати значення, наприклад, для з'ясування допустимості чи достовірності наданих сторонами доказів, практично неможливо визначити наперед. Сторона, у володінні якої знаходяться докази, які обґрунтовують допустимість інших наданих доказів, приймає рішення про необхідність їх надання суду лише у випадку, якщо допустимість цих доказів обґрунтовано поставлена під сумнів на тих чи інших підставах. У такому разі у сторони, яка надала спірний доказ, виникає обов'язок довести його допустимість (ч. 2 ст. 92 КПК України), надавши інші докази, і, відповідно, як умова надання доказу – обов'язок відкрити їх іншій стороні. У той же час суд, що розглядає справу, має забезпечити стороні можливість підготувати свою позицію щодо наданого доказу, який не був відкритий стороні на більш ранніх стадіях провадження. Як встановлено Судом, сторона захисту не порушувала питання допустимості наданих стороною обвинувачення відомостей, отриманих під час негласних слідчих (розшукових) дій, на тій підставі, що вони були проведені

---

¹ Постанова ККС ВС від 11 червня 2019 року, справа № 750/3402/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82541251>

без відповідного дозволу. Тому у сторони обвинувачення не виникало обов'язку довести наявність таких дозволів, а, відповідно, й необхідності перед наданням цих доказів суду відкрити їх стороні захисту відповідно до ст. 290 КПК України¹.

ККС ВС висловлював позиції і щодо невідкриття медичної документації, на основі якої було підготовлено висновок експерта. Таким позиціями є:

– відсутність у матеріалах кримінального провадження медичних документів, на підставі яких сформовано висновок експерта, невідкриття цих документів стороні захисту на стадії виконання ст. 290 КПК України не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону в аспекті ст. 412 указанного Кодексу, автоматично не тягне визнання експертного дослідження недопустимим доказом й скасування на підставі п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК України судових рішень, якщо зазначені документи отримано у визначеному законом порядку, і згадана сторона не клопотала про надання доступу до медичних документів або при здійсненні судового чи апеляційного провадження їй було забезпечено можливість реалізувати право на ознайомлення з такими документами²;

– істотним порушенням кримінального процесуального закону в аспекті ч. 1 ст. 412 КПК України, в контексті пасивної позиції сторони захисту, є не відсутність у матеріалах кримінального провадження медичних документів, на підставі яких сформовано висновок експерта, а отримання зазначених документів не у визначеному законом порядку, в непроцесуальний спосіб збирання доказів³.

На практиці побутує думка, що сторона захисту має відкривати показання та перелік осіб, яких вона проситиме викликати для допиту як свідків. Ця позиція не ґрунтується на положеннях КПК України, адже ст. 290 цього не вимагає. ККС ВС указав із цього питання: *«18. У вирокі суд першої інстанції визнав показання цього свідка недопустимим доказом, пославшись на те, що сторона захисту не виконала вимоги ст. 290 КПК України, оскільки під час досудового розслідування не відкрила стороні обвинувачення цей доказ. 19. Сторона захисту вважає, що рішення суду першої інстанції про визнання недопустимими показань цього свідка не ґрунтуються на положеннях закону. Суд*

---

¹ Постанова ККС ВС від 11 травня 2021 року, справа № 737/838/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97175076>

² Постанова ОП ККС ВС від 27 січня 2020 року, справа № 754/14281/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87298256>

³ Постанова ККС ВС від 4 березня 2020 року, справа № 559/572/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88103410>

погоджується з цим доводом касаційної скарги. 20. Висновок суду про недопустимість цього доказу ґрунтується на помилковому тлумаченні положень ст. 290 КПК України, що стосується відкриття сторонами доказів, наявних в неї на час закінчення досудового розслідування. Згідно із ч. 6 цієї статті сторона захисту за запитом прокурора зобов'язана відкрити речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надати доступ до житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді. Це положення не згадує показань свідка, оскільки, на відміну від сторони обвинувачення, сторона захисту не може проводити допит і отримувати показання, а лише пояснення, які відповідно до ч. 8 ст. 95 КПК України не є джерелом доказів. Тому на сторону захисту законом не покладено обов'язку відкривати доказ, який вона в принципі не може мати в своєму розпорядженні. 21. Суд вважає, що тлумачення, яке надав суд першої інстанції положенням ст. 290 КПК України, покладає на сторону захисту обов'язок з відкриття доказів, який не передбачений законом і не може бути нею виконаний. 22. Показання свідка, викликаного судом за клопотанням сторони захисту, з'являються лише під час його допиту в судовому засіданні і, таким чином, не можуть бути відкриті до цього моменту»¹.

Ч. 5 ст. 219 КПК України передбачено важливе правило щодо впливу ст. 290 КПК України на строки досудового розслідування: строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не включається у строки, передбачені цією статтею, крім дня повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. У цьому аспекті ККС ВС визнав, що у процедуру ст. 290 КПК України не входить складання та направлення до суду обвинувального акту². Водночас зауважимо на тлумачення поняття «матеріали досудового розслідування» в аспекті ст. 290 КПК України у практиці ККС:

---

¹ Постанова ККС ВС від 07 червня 2022 року, справа № 462/1710/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104849853>

² Постанова ККС ВС від 21 квітня 2021 року, справа № 991/6516/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96484363>; Постанова ККС ВС від 15 вересня 2021 року, справа № 711/3111/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99687323>

«Колегія суддів зазначає про безпідставність ототожнення судом апеляційної інстанції у судовому рішенні понять «матеріали досудового розслідування» та «матеріали кримінального провадження». Як свідчить системний аналіз положень ст. 290 КПК України, законодавець визначив, що матеріалами досудового розслідування є матеріали, які перебувають у розпорядженні органу досудового розслідування, а стороною захисту надаються матеріали, речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надається доступ до житла чи іншого володіння. Водночас, відповідно до ч. 1 ст. 317 КПК України, матеріалами кримінального провадження є документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження та долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності. Ч. 5 ст. 219 КПК України чітко встановлює, що строк ознайомлення саме з матеріалами досудового розслідування, а не з матеріалами сторони захисту не включається у строки, передбачені цією статтею. Таким чином, звернення прокурора в порядку ч. 6 ст. 290 КПК України із запитом до сторони захисту про доступ до матеріалів, які сторона захисту має намір використати як докази в суді, не впливає на перебіг строку досудового розслідування. Наведене узгоджується з практикою Касаційного кримінального суду (ухвала Верховного Суду від 14 вересня 2021 року у справі № 760/34267/19, провадження № 51-4332ск21, ухвала від 10 січня 2022 року у справі № 617/1839/19, провадження № 51-17ск22, постанова від 23 лютого 2022 року у справі № 935/154/20, провадження № 51-2177км21)»¹.

Процесуальними наслідками невідкриття матеріалів у порядку ст. 290 КПК України є те, що суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази. Це положення ВС тлумачить із певними уточненнями, зокрема, стосовно процесуальних документів, які стали підставою для проведення негласних слідчих (розшукових) дій, постанови керівника органу досудового розслідування про визначення слідчого або групи слідчих², а також у аспекті активності сторони захисту³.

---

¹ Постанова ККС ВС від 01 червня 2022 року, справа № 348/1674/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104583172>

² Постанова ОП ККС ВС від 14 лютого 2022 року, справа № 477/426/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103525190>

³ Постанова ККС ВС від 24 березня 2021 року, справа № 520/2989/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95907523>

18.3 Зміст та форма обвинувального акта. Порядок звернення до суду з обвинувальним актом

Обвинувальний акт у кримінальному провадженні складається у ситуації, якщо в ході досудового розслідування підтвердилася підозра у вчиненні особою кримінального правопорушення та зібрано, на думку слідчого, дізнавача, прокурора, достатньо належних і допустимих доказів для доведення обвинувачення у суді. Він є підсумковим актом досудового розслідування.

Обвинувальний акт за своєю природою є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування (ч. 4 ст. 110 КПК України). ККС ВС вказав, що *«у стадії досудового розслідування обвинувачення особи пов'язується з моментом складання обвинувального акта, що містить офіційну, сформовану на досудовому розслідуванні версію про вчинення особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Відповідно до вимог ст.ст. 91, 291 КПК України в обвинувальному акті викладаються фактичні обставини кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, формулювання обвинувачення із зазначенням обставин, які, відповідно до ч. 1 ст. 91 КПК України підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, а також правова кваліфікація дій обвинуваченого»*¹. Відповідно, обвинувальний акт визначає межі (стосовно осіб та стосовно обвинувачення) майбутнього судового розгляду. Крім того, обвинувальний акт є документом щодо інформування особи про висунене обвинувачення, будучи гарантією права знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення обвинувачують особу, та передбаченого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод права бути негайно і детально поінформованим про характер і причини висунутого обвинувачення.

Згідно з ч. 2 ст. 291 КПК України, обвинувальний акт має містити такі відомості:

- найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

---

¹ Постанова ККС ВС від 20 вересня 2018 року, справа № 651/309/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76673368>

– анкетні відомості викривача (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

– прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора (виходячи з положень п. 6 ч. 2 ст. 40-1 КПК України та ч.ч. 1 та 3 ст. 291 КПК України, дізнавача, якщо йдеться про кримінальний проступок);

– виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення;

– обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;

– розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

– підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, які прокурор вважає встановленими;

– розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування);

– дату та місце його складення та затвердження.

Важливим є питання стосовно особливостей викладу обвинувачення в обвинувальному акті, зокрема порівняно з повідомленням про підозру. На практиці немає єдиного бачення вирішення цього питання. ККС ВС виклав такі позиції:

– з аналізу вказаних статей закону слідує, що у письмовому повідомленні про підозру має міститися лише стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, відомих на момент повідомлення про підозру, у той час як в обвинувальному акті має міститися виклад **фактичних обставин** кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими. Таким чином, до формулювання повідомлення про підозру законодавець встановлює менші вимоги, аніж до формулювання обвинувачення з викладенням його в обвинувальному акті. Окрім того, свій захист підозрюваний здійснює саме від обвинувачення, висунутого в обвинувальному акті¹;

– незважаючи на те, що чинним КПК України не передбачені наслідки неспівпадіння викладу **фактичних обставин** кримінального правопорушення у повідомленні про підозру і обвинувальному акті, а тим більше – в обвинувальних актах, врученому обвинуваченому і направленого до суду, усталена судовою практика свідчить про те, що випадки, коли обвинувачення, викладене в обвинувальному акті, не збігається з

---

¹ Постанова ККС ВС від 6 грудня 2018 року, справа № 606/43/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78469867>

викладом **фактичних даних** у повідомленні про підозру мають визнаватися істотними порушеннями вимог КПК України¹;

– зміст **формулювання обвинувачення** при складанні обвинувального акта може як збігатися, так і відрізнятися від сформульованої підозри у письмовому повідомленні про неї з огляду на те, що в обвинувальному акті викладаються не лише відомі на момент повідомлення про підозру фактичні обставини кримінального правопорушення, а й обставини, встановлені прокурором під час досудового розслідування².

Додатками до обвинувального акта є: 1) реєстр матеріалів досудового розслідування; 2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування; 3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування (винятком є спеціальне досудове розслідування, в якому копії процесуальних документів, що підлягають врученню підозрюваному, надсилаються захиснику, а отже, неможливо отримати таку розписку від підозрюваного); 4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного; 5) довідка про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження, в якій зазначаються: найменування юридичної особи, її юридична адреса, розрахунковий рахунок, ідентифікаційний код, дата і місце державної реєстрації.

Як передбачено ч. 1 ст. 291 КПК України, обвинувальний акт складається слідчим, дізнавачем, після чого затверджується прокурором. Обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим, дізнавачем. Це викликало на практиці питання, чи обмежений прокурор у можливості самостійно скласти обвинувальний акт лише ситуаціями, коли він не погоджується із складеним обвинувальним актом. Правильним є підхід, що законодавець не обмежив прокурора у повноваженнях скласти обвинувальний акт³, а «слово «зокрема» вказує лише

---

¹ Постанова ККС ВС від 21 квітня 2021 року, справа № 295/12923/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96545149>

² Постанова ККС ВС від 18 листопада 2021 року, справа № 237/669/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101309449>

³ Капліна О. Проблеми визначення компетенції слідчого та прокурора на етапі закінчення досудового розслідування. Право України. 2018. № 8. С. 77–78.

на приклад ситуації, за якої прокурор може самостійно скласти обвинувальний акт»¹.

Обвинувальний акт, незалежно від кількості підозрюваних у кримінальному провадженні, складається один щодо всіх підозрюваних.

Окрім того, обвинувальний акт підписується слідчим, дізнавачем і прокурором, який його затвердив, або лише прокурором, якщо він склав його самостійно (ч. 3 ст. 291 КПК України).

Обвинувальний акт має бути складений і направлений до суду в межах строків досудового розслідування. Його складання, затвердження здійснюється після ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України, і на його складання, затвердження та надання копії не поширюються положення ч. 5 ст. 219 КПК України щодо невключення у строки досудового розслідування. Ця позиція є усталеною у практиці ККС ВС: *«Як неодноразово зазначав Верховний Суд, кінцевим моментом строку досудового розслідування є його закінчення, яке, як етап кримінального провадження, законодавець пов'язує у часі зі зверненням з обвинувальним актом до суду (його фактичним направленням). А тому в рамках строку досудового розслідування обвинувальний акт має бути не лише складено, затверджено та вручено, а й безпосередньо направлено на адресу суду (постанови Верховного Суду від 26 травня 2020 року у справі № 556/1381/18, від 01 липня 2021 року у справі № 752/3218/20, ухвали Верховного Суду від 26 травня 2020 року у справі № 712/6375/18, від 15 березня 2021 року у справі № 676/6116/18, від 05 квітня 2021 року у справі № 676/804/20, від 21 квітня 2021 року у справі № 991/6516/20)²».*

Копія обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування підозрюваному має бути надана прокурором під розписку підозрюваному (крім спеціального досудове розслідування, в якому копії процесуальних документів, що підлягають врученню підозрюваному, надсилаються захиснику), його захиснику та законному представнику одночасно з переданням обвинувального акта до суду. Якщо провадження здійснюється щодо юридичної особи, копії обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування надаються також представнику такої юридичної особи (ст. 293 КПК України).

---

¹ Гловюк І., Торбас О. Прокурор у системі суб'єктів, уповноважених на закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2020. № 3. С. 278.

² Постанова ККС ВС від 15 вересня 2021 року, справа № 711/3111/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99687323>

18.4 Поняття, зміст та підстави закриття кримінального провадження

У разі, якщо немає підстав або недостатньо доказів для висунення обвинувачення або є інші обставини, які унеможливають кримінальне провадження щодо особи, застосовною формою закінчення досудового розслідування є закриття кримінального провадження.

Підстави закриття кримінального провадження перелічені у ст. 284 КПК України, і вони диференціюються залежно від наслідків, суб'єктів прийняття рішення, осіб, стосовно яких закривається провадження.

Найпоширенішою класифікацією підстав закриття кримінального провадження є їх поділ на реабілітуючі та нереабілітуючі¹. Потрібно зазначити, що такий поділ ґрунтується на положеннях Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» від 1 грудня 1994 року № 266/94-ВР, зокрема, ст. 2, яка регламентує, що право на відшкодування виникає у разі закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати (у аспекті закінчення досудового розслідування). Відповідно, у доктрині реабілітуючими підставами вважаються ті, які свідчать про повну невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, тягнуть зняття з неї всіх підозр, а також породжують право на відшкодування шкоди, завданої незаконним кримінальним переслідуванням; нереабілітуючі підстави означають, що відносно особи зібрано достатньо доказів, які підтверджують учинення нею кримінального правопорушення, однак в силу певних обставин подальше провадження виключається². ККС ВС виходить з того, що *«коли йдеться про реабілітуючі підстави закриття кримінального провадження, потрібно*

---

¹ Токаренко К. В. Процесуальний порядок закриття кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. С. 135; Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. С. 37; Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. С. 372.

² Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. С. 372–373.

виходити з того, що особа не вчинила протиправного діяння, передбаченого кримінальним законом, і, як результат, має право на реабілітацію. До реабілітуючих підстав належать ті, які свідчать про повну невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, що їй інкримінується, і тягнуть за собою зняття підозри, відновлення доброго імені, гідності та репутації»¹; «статтею 284 КПК України передбачено вичерпний перелік підстав для закриття кримінального провадження. Вони, своєю чергою, класифікуються за декількома критеріями – реабілітуючими та нереабілітуючими. Реабілітуючі пов'язані з констатацією факту того, що підозрюваний/обвинувачений не вчинив злочину. На противагу цьому нереабілітуючі позитивно вирішують питання про вчинення особою злочину. До перших належать лише три підстави: встановлено відсутність події кримінального правопорушення; встановлено відсутність у діянні складу кримінального правопорушення; не встановлено достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді та вичерпано можливості їх отримати. Коли йдеться про реабілітуючі підстави закриття кримінального провадження, слід виходити з того, що особа не вчинила протиправного діяння, передбаченого кримінальним законом, і, як результат, має право на реабілітацію. До таких підстав належать ті, які свідчать про повну невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, що їй інкримінується, і мають наслідки зняття підозри, відновлення доброго імені, гідності та репутації»².

Водночас логічнішим є поділ на реабілітуючі, нереабілітуючі та процесуальні (формальні, нейтральні)³, зважаючи на те, що не всі з підстав, передбачених ст. 284 КПК України, можна віднести або до реабілітуючих, або до нереабілітуючих, проте, низка із них перешкоджають руху кримінального провадження безвідносно обставин виникнення.

Отже, підстави закриття кримінального провадження можна згрупувати так:

1) реабілітуючі: встановлена відсутність події кримінального правопорушення; встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення; не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (п.п. 1–3 ч. 1 ст. 284 України);

---

¹ Постанова ККС ВС від 25 лютого 2020 р., справа № 599/593/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87985464>

² Постанова ККС ВС від 07 липня 2021 року, справа № 487/1817/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98220764>

³ Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підручник. Київ : Істина, 2014. С. 260.

2) не реабілітуючі: помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України);

3) процесуальні (формальні): не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків учинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі (закривається судом за клопотанням прокурора); існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню; потерпілий, а у випадках, передбачених КПК України, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством (*злочин, пов'язаним із домашнім насильством, слід вважати будь-яке кримінальне правопорушення, обставини вчинення якого свідчать про наявність у діянні хоча б одного з елементів (ознак), перелічених у ст. 1 Закону № 2229-VIII, незалежно від того, чи вказано їх в інкримінованій статті (частині статті) КК України як ознаки основного або кваліфікованого складу злочину. Встановлена у п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України заборона закриття кримінального провадження поширюється на осіб, які вчинили злочин, пов'язаний із домашнім насильством, за умови, що слідчі органи пред'явили особі таке обвинувачення і вона мала можливість захищатися від нього¹*); стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу; існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п.п. 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності; після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 КПК України, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи; коли строк досудового розслідування, визначений ст. 219 КПК, закінчився та жодній особі

---

¹ Постанова ОП ККС ВС від 12 лютого 2020 року, справа № 453/225/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87602679>

не було повідомлено про підозру (п.п. 3-1, 6–9, 9-1, 10, абз. ч. 1 ст. 284 КПК України).

Донедавна підставою закриття кримінального провадження була також підстава п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України: набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою. Проте, Рішенням Конституційного Суду України № 3-р(П)/2022 від 08.06.2022¹ це положення було визнане неконституційним. Ця підстава закриття була nereабілітуючою.

КПК України не містить такої підстави закриття кримінального провадження, як відсутність заяви потерпілого у провадженні, яке здійснюється в формі приватного обвинувачення. Це на практиці має місце у ситуаціях, коли здійснюється зміна повідомлення про підозру. ККС ВС виклав таку позицію: *«Якщо під час досудового розслідування у кримінальному провадженні у формі державного обвинувачення виникли підстави для складання повідомлення про підозру або про зміну раніше повідомленої підозри з перекваліфікацією діяння підозрюваного на злочин, за яким кримінальне провадження, згідно зі ст. 477 КПК України, може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого, то прокурор або слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний з'ясувати з цього приводу думку потерпілого і має право скласти відповідно повідомлення про підозру або нове повідомлення про змінену підозру лише за наявності письмової заяви потерпілого про вчинення щодо нього злочину приватного обвинувачення. При цьому відповідно до вимог ст. 279 КПК України, слідчий, прокурор зобов'язаний виконати дії, передбачені ст. 278 цього Кодексу, у тому числі невідкладно внести до ЄРДР дату та час повідомлення про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність. У разі відсутності зазначеної згоди потерпілого прокурор має винести постанову про закриття кримінального провадження за п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України як у зв'язку з відмовою потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення»*². Водночас ВС не формалізує таку заяву через вимогу письмового документа із відповідною

---

¹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 частини першої статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (справа щодо презумпції невинуватості) № 3-р(П)/2022 від 08.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-22#n62>

² Постанова ККС ВС від 20 грудня 2018 року, справа № 761/6142/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78979949>

назвою, а вказує на оцінку саме волевиявлення потерпілого: «*Велика Палата Верховного Суду сформулювала висновки в постанові від 3 липня 2019 року (справа № 288/1158/16-к, провадження № 13-28к19), згідно з якими кримінальний процесуальний закон не регламентує конкретного способу звернення потерпілого із заявою, яка зумовлює визначені у ч. 1 ст. 477 правові наслідки. Водночас захист прав і свобод людини як втілення принципу верховенства права вимагає надання переваги внутрішньому змісту юридично значущих дій над зовнішньою формою їх вираження. З огляду на зазначене, навіть у разі, якщо потерпілий не подавав до правоохоронних органів заяви про злочин як окремого процесуального документа, однак до початку чи під час досудового розслідування і/або судового провадження однозначно висловив свою позицію про притягнення винного до кримінальної відповідальності, відповідна позиція, зафіксована у процесуальних документах, дає підставу для кримінального переслідування особи за злочин приватного обвинувачення. Крім того, Верховний Суд у постановках (справа № 721/352/18, провадження № 51-1551км19; справа № 761/6142/15-к, провадження № 51-1348км19) зазначив про те, що відсутність заяви про вчинення злочину уподібнюється до відмови потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення»¹.*

КПК України диференціює суб'єктів прийняття рішення про закриття кримінального провадження у стадії досудового розслідування. До них натеper належать дізнавач, слідчий, прокурор, слідчий суддя.

Слідчий, дізнавач уповноважені своєю постановою закрити кримінальне провадження з підстав, передбачених п.п. 1, 2, 4, 9, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

Прокурор має повноваження щодо закриття кримінального провадження, у тому числі щодо підозрюваного з підстав, передбачених ч. 1 ст. 284 КПК України, крім п. 3-1 ч. 1 ст. 284 КПК України; закриття провадження щодо юридичної особи (у разі, якщо немає підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру або у разі закриття провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи). У доктрині та на практиці виникають спори стосовно того, чи уповноважений прокурор закривати кримінальне провадження, якщо у ньому ще немає підозрюваного. З урахуванням системного та телеологічного тлумачення положень ст. 284 КПК України логічним є висновок, що «у тих випадках, коли жодній особі не повідомлено про підозру, закрити

---

¹ Постанова ККС ВС від 07 липня 2021 року, справа № 487/1817/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98220764>

кримінальне провадження вправі і слідчий, і прокурор-процесуальний керівник (це випливає з функціональної спрямованості діяльності прокурора)»¹. Важливо, що закриття кримінального провадження прокурором щодо підозрюваного не свідчить про закриття кримінального провадження у цілому і не перешкоджає досудовому розслідуванню щодо кримінального правопорушення.

Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстави, що помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого. Застосування цієї підстави закриття кримінального провадження має такі особливості, згідно з ч. 10 ст. 284 КПК України: прокурор до винесення постанови про закриття кримінального провадження направляє одному з близьких родичів або члену сім'ї, та/або захиснику померлого письмове повідомлення про можливість закриття кримінального провадження у зв'язку із смертю підозрюваного, особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, із роз'ясненням права заявити клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження. У разі непогодження цими особами кримінальне провадження не може бути закрито.

Слідчий суддя уповноважений своєю ухвалою закрити кримінальне провадження, якщо закінчилися встановлені ст. 219 КПК України строки досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР до дня повідомлення особі про підозру. Умовою вирішення цього питання є клопотання іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, або її представника. Водночас на практиці є проблеми застосування цієї процедури².

---

¹ Капліна О. В. Актуальні проблеми тлумачення окремих підстав для закриття кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 44.

² Завтур В. А. Повноваження слідчого судді щодо закриття кримінального провадження: деякі питання тлумачення та практичного застосування норм ч. 9 ст. 284 КПК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 330–334. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2020/83.pdf; Гловюк І. В. Право іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, на закриття кримінального провадження: проблеми нормативної регламентації та реалізації. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 158–165.

Рішення про закриття кримінального провадження викладається дізнавачем, слідчим, прокурором у постанові, а слідчим суддею – в ухвалі. Постанова має відповідати вимогам, викладеним у ч. 5 ст. 110 КПК України, і складатись із вступної, мотивувальної та резолютивної частин. У мотивувальній частині має бути чітко сформульовано й обґрунтовано наявність підстав закриття кримінального провадження.

Протягом 24 годин із моменту прийняття рішення відомості про закриття кримінального провадження вносяться до ЄРДР.

Копія постанови слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження надсилається заявнику, потерпілому, прокурору.

Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, одному із близьких родичів або члену сім'ї, та/або захиснику померлого, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (ч. 6 ст. 284 КПК України).

Прокурор може скасувати постанову про закриття провадження: а) за власною ініціативою протягом 20 днів з моменту отримання копії; б) за скаргою заявника, потерпілого, якщо скарга подана протягом десяти днів з моменту отримання заявником, потерпілим копії постанови.

Постанова дізнавача, слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження може бути оскаржена до слідчого судді у порядку ст. 303 КПК України. Ухвала слідчого судді оскаржується в апеляційному порядку.

18.5 Звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності

Звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності є елементом консенсуальної процедури у кримінальному провадженні. Вона застосовується за наявності підстав, передбачених КК України, зокрема, загальних (передбачених Розділом IX КК України: дійове каяття, примирення винного з потерпілим, передача особи на поруки, зміна обстановки, закінчення строків давності, а також ст. 97 КК України – звільнення від кримінальної відповідальності зі застосуванням примусових заходів виховного характеру) та спеціальних (ч. 5 ст. 110-2, ч. 3 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 3 ст. 175, ч. 4 ст. 212, ч. 4 ст. 212-1, ч. 6 ст. 255, ч. 6 ст. 258, ч. 2 ст. 258-3, ч. 4 ст. 258-5, ч. 6 ст. 260 КК України тощо).

У застосуванні цієї форми закінчення досудового розслідування можна виокремити такі етапи:

1) встановлення слідчим, дізнавачем, прокурором підстав для звільнення від кримінальної відповідальності;

2) отримання прокурором згоди підозрюваного на звільнення від кримінальної відповідальності; для цього йому роз'яснюється суть підозри, підстава звільнення від кримінальної відповідальності і право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави. Якщо згоду підозрюваний не надає, то досудове розслідування продовжується і закінчується у загальному порядку. Якщо підозрюваний неповнолітній – всі зазначені дії повинні стосуватися і законного представника неповнолітнього¹;

3) складання прокурором клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності; КПК України прямо не передбачає право на ознайомлення підозрюваного з цим клопотанням, але таке ознайомлення має бути забезпечено, зважаючи на дію засади забезпечення права на захист;

4) ознайомлення потерпілого з клопотанням та з'ясування прокурором його думки щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності;

5) направлення прокурором клопотання з додатками до суду.

Вимоги до клопотання закріплені у ст. 287 КПК України, воно має містити: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) анкетні відомості підозрюваного (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство); 3) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада прокурора; 4) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання підозри; 5) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та відомості про її відшкодування; 6) докази, які підтверджують факт учинення особою кримінального правопорушення; 7) наявність обставин, які свідчать, що особа підлягає звільненню від кримінальної відповідальності, та відповідна правова підстава; 8) відомості про ознайомлення з клопотанням потерпілого та його думка щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності; 9) дата та місце складення клопотання. Тобто, на відміну від обвинувального акта та клопотання

---

¹ Лукашкіна Т. В., Гуртієва Л. М. Деякі проблемні питання законодавчого регулювання кримінального провадження щодо неповнолітніх (у світлі дії принципу правової визначеності). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарно-го університету*. Сер.: Юриспруденція. 2019. № 37. С. 137.

про застосування примусових заходів медичного характеру, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру, обов'язково зазначаються докази на підтвердження обґрунтованості підозри.

Зважаючи на те, що обов'язковою умовою звільнення від кримінальної відповідальності є згода підозрюваного, така письмова згода має бути додана до клопотання прокурора.

Проблемним питанням через відсутність у КПК України вказівок із цього приводу є те, чи обов'язковим є визнання вини підозрюваним для звільнення від кримінальної відповідальності. Є позиція ККС ВС, що «визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини у вчиненні кримінального правопорушення як обов'язкової умови такого звільнення кримінальним процесуальним законом не передбачено... невизнання підозрюваним, обвинуваченим вини у вчиненні кримінального правопорушення за наявності їхньої згоди на звільнення від кримінальної відповідальності у передбачених законом випадках за умови роз'яснення їм судом суті підозри чи обвинувачення, підстав звільнення від кримінальної відповідальності та права заперечувати проти закриття кримінального провадження не є правовою підставою для відмови в задоволенні клопотання сторони кримінального провадження про таке звільнення»¹. Проте, при звільненні, за ст. 49 КК України йдеться про те, що *«обов'язковою умовою звільнення особи саме від кримінальної відповідальності, а не від покарання, на підставі ст. 49 КК України, є визнання факту, що така особа вчинила кримінальне правопорушення»*², хоча і не заперечується можливість невизнання вини: *«Обвинувачений наполягає на звільненні його від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, однак не визнає вину за пред'явленим обвинуваченням, не звільняє суд від обов'язку невідкладно розглянути таке клопотання та задовольнити його за наявності для цього підстав»*³.

Що стосується думки потерпілого, то слід урахувати такі аспекти. По-перше, не є тотожними поняття потерпілого у кримінальному та кримінальному процесуальному праві⁴; по-друге, навіть у разі

---

¹ Постанова ККС ВС від 19 червня 2018 року, справа № 462/2762/14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75286906>; Постанова ККС ВС від 29 липня 2021 року, справа № 552/5595/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98728753>

² Постанова ККС ВС від 17 лютого 2022 року, справа № 752/23954/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103466896>

³ Постанова ККС ВС від 17 лютого 2022 року, справа № 752/23954/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103466896>

⁴ Постанова ВП ВС від 16 січня 2019 року, справа № 439/397/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79298600>

неможливості звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК України, можливе укладення угоди про примирення у разі дотримання умов, передбачених КПК України¹; по-третє, ККС ВС надав тлумачення змісту звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК України як «кінцевий результат усіх попередніх примирних процедур та домовленостей між винним та потерпілим, який полягає, з одного боку, у добровільному волевиявленні потерпілого, яке проявляється у його проханні (клопотанні) про звільнення винного від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК України або у відсутності заперечень щодо такого звільнення, а з іншого – у відсутності заперечень щодо такого звільнення з боку самого підозрюваного, обвинуваченого»². Загалом, при поданні та розгляді клопотання думка потерпілого має бути з'ясована (хоча ст. 287 КПК України і не містить вимоги стосовно додавання до клопотання прокурора письмового документа, який відображав би думку потерпілого); проте, ця думка, крім факту її з'ясування, юридичного значення для саме змісту рішення про звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 49 КК України значення не має, оскільки ця підстава для звільнення від кримінальної відповідальності є імперативною. Це, відповідно, вказує на відсутність впливу потерпілого на звільнення від кримінальної відповідальності за цієї підставою та ставить під сумнів мету з'ясування думки потерпілого при імперативних підставах звільнення від кримінальної відповідальності (крім ст. 46 КК України, де думка потерпілого свідчить про наявність умов звільнення)³.

18.6 Звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру

Звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру здійснюється у двох різних особливих

---

¹ Ухвала ККС ВС від 27 травня 2021 року, справа № 608/2388/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97220665>

² Постанова ККС ВС від 05 жовтня 2021 року, 5 жовтня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100292332>

³ Гловюк І. В. Консенсуальні аспекти звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 49 КК України (питання судової практики). *Правова політика України: історія та сучасність*: матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Житомир, 8 жовтня 2021 року). Житомир : Житомирська політехніка, 2021. С. 4.

порядках кримінального провадження: звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру – у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх; звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру – у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

Клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру складається щодо неповнолітнього, який не досяг віку кримінальної відповідальності і стосовно якого є достатня сукупність належних та допустимих доказів, що доводять вчинення ним діяння, передбаченого КК України. Водночас потрібно чітко розмежовувати клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру та клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітнього, який досяг віку кримінальної відповідальності, за ст. 97 КК України (застосовується лише у разі вчинення кримінального проступку, необережного нетяжкого злочину, якщо виправлення неповнолітнього можливе без застосування покарання), що є різними за підставами складання та процесуальним порядком¹.

Ст. 292 КПК України встановлені ті ж вимоги до клопотання, що і для обвинувального акта, із уточненням, що клопотання обов'язково додатково має містити інформацію про захід виховного характеру, який пропонується застосувати.

Ч. 5 ст. 499 КПК України окремо регламентує, що прокурор затверджує складене слідчим, дізнавачем або самостійно складає клопотання про застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду.

Клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру складається щодо: 1) особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності; 2) особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку (ч. 1 ст. 503 КПК України). Таке клопотання складається лише за умови, що здійснювалося саме кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, тобто у разі, якщо на момент початку провадження та / або повідомлення про підозру не було потрібних даних стосовно психічного стану особи, то

---

¹ Лукашкіна Т. В., Гуртієва Л. М. Деякі проблемні питання законодавчого регулювання кримінального провадження щодо неповнолітніх (у світлі дії принципу правової визначеності). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарно-го університету*. Сер.: Юриспруденція. 2019. № 37. С. 136–137.

слідчим, дізнавачем, прокурором постановою було змінено порядок досудового розслідування згідно з вимогами ч. 2 ст. 503 КПК України. Стосовно особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані обмеженої осудності, таке клопотання не складається.

Ст. 292 КПК України встановлені ті ж вимоги до клопотання, що і для обвинувального акта, із уточненням, що клопотання обов'язково додатково має містити інформацію про примусовий захід медичного характеру, який пропонується застосувати до особи, яка бере участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру, та позицію щодо можливості забезпечення участі особи під час судового провадження за станом здоров'я (адже така особа користується правами підозрюваного та обвинуваченого в обсязі, який визначається характером розладу психічної діяльності чи психічного захворювання відповідно до висновку судово-психіатричної експертизи).

Ч. 3 ст. 511 КПК окремо регламентує, що прокурор затверджує складене слідчим, дізнавачем або самостійно складає клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру і надсилає його суду.

Копія клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру та копія реєстру матеріалів досудового розслідування прокурором вручається під розписку законному представнику, захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру одночасно з переданням клопотання до суду.

Контрольні питання

1. Які є форми закінчення досудового розслідування?
2. Чи тотожні поняття «завершення» та «закінчення» досудового розслідування з позиції практики ККС ВС?
3. Яка процедура відкриття матеріалів кримінального провадження?
4. Які матеріали зобов'язана відкрити сторона обвинувачення?
5. Які особливості відкриття результатів негласних слідчих (розшукових) дій?
6. Як процесуально оформляється підтвердження факту надання доступу до матеріалів? Яка практика ККС ВС щодо переліку матеріалів, до яких надано доступ?
7. Які процесуальні наслідки зволікання при ознайомленні з матеріалами, до яких надано доступ?

8. Які межі обов'язку сторони захисту щодо відкриття матеріалів? Які матеріали сторона захисту має право не відкривати?
9. Що має бути викладено в обвинувальному акті? Які обов'язкові додатки до обвинувального акта?
10. Який зміст реєстру матеріалів досудового розслідування?
11. Які межі повноважень прокурора щодо складання та затвердження обвинувального акта?
12. Охарактеризуйте правову природу та значення обвинувального акта.
13. Хто є суб'єктом закриття кримінального провадження? Яка роль прокурора у забезпеченні законності й обґрунтованості закриття кримінального провадження?
14. Як класифікуються підстави закриття кримінального провадження?
15. Який порядок закриття кримінального провадження?
16. У якому випадку прокурор подає до суду клопотання про закриття кримінального провадження?
17. Окресліть процесуальний порядок звернення до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності.
18. Яка роль потерпілого при вирішенні питання про можливість звернення до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності?

Рекомендована література

1. Боржецька Н. Підстави та умови складання обвинувального акта. *Юридична Україна*. 2014. № 8. С. 77–83.
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2016. Т. 19 : Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол. : В. Т. Нор (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 960 с.
3. Глиняний О. В. Обвинувальний акт в системі процесуальних рішень досудового розслідування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Харків, 2021. 20 с.
4. Глобенко Г. І. Окремі питання процесуального порядку закінчення досудового розслідування. *Право і Безпека*. 2016. № 4. С. 60–64.
5. Гловюк І. Документи – на стіл! Чи повинен потерпілий відкривати матеріали сторони захисту в порядку ст. 290 КПК і як підтвердити факт ознайомлення з ними? URL: https://zib.com.ua/ua/142402-chi_povinen_poterpiliy_vidkrivati_materiali_storoni_zahistu_.html
6. Гловюк І. В. Практика Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду стосовно обрахування строків досудового розслідування: деякі питання ч. 5 ст. 219 КПК України. *Кримінальний*

процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: III Харк. кримінал. процесуальн. полілог (м. Харків, 10 листопада 2021 року). Харків : Право, 2022. С. 122–125.

7. Гловюк І. В. Проблемні питання застосування статті 290 КПК України у діяльності сторони захисту: практика ККС ВС. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 3. С. 243–246.
8. Гловюк І. В. Питання ознайомлення з матеріалами досудового розслідування у контексті практики ЄСПЛ. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2018. № 15. С. 151–159.
9. Гловюк І. В. Право іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, на закриття кримінального провадження: проблеми нормативної регламентації та реалізації. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 158–165.
10. Гловюк І., Марченко Т. Проблеми доступу сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій. *Право України*. 2018. № 8. С. 48–59.
11. Гловюк І., Торбас О. Прокурор у системі суб'єктів, уповноважених на закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2020. № 3. С. 270–283.
12. Дрозд В. Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 448 с.
13. Дроздов О., Шульгін С., Дроздова О. Три моменти однієї стадії. Як час на ознайомлення з матеріалами впливає на завершення досудового розслідування та інші дотичні питання. URL: https://zib.com.ua/ua/yak_chas_na_oznayomlennya_z_materialami_vplivae_na_zavershen.html
14. Завертайло І. О. Процесуальні порушення під час складання обвинувального акта і підстави повернення його судом для усунення недоліків, у тому числі з угодою (погляд практичного працівника). *Вісник Академії митної служби України. Серія: Право*. 2015. № 1. С. 127–132.
15. Завтур В. А. Повноваження слідчого судді щодо закриття кримінального провадження: деякі питання тлумачення та практичного застосування норм ч. 9 ст. 284 КПК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 330–334. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2020/83.pdf
16. Капліна О. Проблеми визначення компетенції слідчого та прокурора на етапі закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2018. № 8. С. 72–84.

17. Лапкін А. В. Диференціація форм закінчення досудового розслідування і роль прокурора в їх застосуванні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. Вип. 3. С. 87–97.
18. Литвинов В. В. Розвиток підстав та процесуального порядку закриття кримінального провадження, за яких особа має право на реабілітацію. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. Вип. № 4 (74). С. 383–394.
19. Лукашкіна Т. В., Гуртієва Л. М. Деякі проблемні питання законодавчого регулювання кримінального провадження щодо неповнолітніх (у світлі дії принципу правової визначеності). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019. № 37. С. 134–138.
20. Малахова О. В. Реалізація інституту сприяння захисту у кримінально-процесуальному доказуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2016. 213 с.
21. Марочкін О. І. Мотивування процесуальних рішень слідчого : монографія. Київ, Національна академія прокуратури України, 2015. 214 с.
22. Миронов А. М. Прокурорський нагляд за додержанням законів при закінченні досудового розслідування у формі звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. Вип. 2. С. 113–122.
23. Рось Г. В. Закриття кримінального провадження як форма закінчення досудового розслідування. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. Вип. 3. С. 81–91.
24. Сисоєнко Г. І. Закінчення досудового розслідування. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12. № 2. С. 145–153.
25. Стоянов М., Гловюк І. Як здійснюється підтвердження відкриття матеріалів досудового розслідування. URL: <https://pravo.ua/iak-zdiisnuietsia-pidtvrdzhennia-vidkryttia-materialiv-dosudovoho-rozsliduvannia/>
26. Токаренко К. В. Процесуальний порядок закриття кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 209 с.
27. Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. 168 с.
28. Торбас О. Проблематика встановлення моменту ознайомлення з матеріалами досудового розслідування відповідно до ст. 290 КПК України. *Правові новели*. 2021. № 15. С. 86–93.
29. Шилова Д. В. Захист прав та законних інтересів учасників кримінального провадження при його закритті на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2014. 228 с.

Колектив авторів:

- Басиста І. В.*, докт. юрид. наук, професор (теми 6, 7.4, 7.5, 26, 27);
- Благута Р. І.*, канд. юрид. наук, професор (тема 12);
- Гловюк І. В.*, докт. юрид. наук, професор (тема 18);
- Гуцуляк Ю. В.* (теми 3, 15.2, 19, 32);
- Завтур В. А.*, канд. юрид. наук, доцент (тема 35);
- Комісарчук Ю. А.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 9, 13, 22, 24, 25);
- Кудінов С. С.*, докт. юрид. наук, професор (теми 16, 23);
- Кунтій А. І.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 7.1, 7.2, 7.3);
- Майстренко М. М.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 5, 10);
- Пашковський М. І.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 33, 34, 36);
- Рогальська В. В.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 15.5, 20);
- Ряшко О. В.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 28, 29);
- Татарин І. І.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 4, 8);
- Тетерятник Г. К.*, докт. юрид. наук, доцент (тема 7.1, 7.2, 7.3, 30);
- Хитра А. Я.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 1, 2, 11, 14, 15.1, 15.3, 17, 18, 21, 31);
- Шехацов Р. М.*, канд. юрид. наук, доцент (теми 16, 23).

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Підручник

Частина 2

Редагування *Галина Ялечко*

Макетування *Андрій Радченко*

Друк *Іван Хоминець*

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 15,11.

Тираж 100 прим. Зам. № 51/2-22.

Львівський державний університет внутрішніх справ
вул. Городоцька, 26, Львів, 79007, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.

Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благуца, К82 І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 2. 260 с.

ISBN 978-617-511-376-9

Підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Кримінальний процес» у закладах вищої освіти. Відображено сучасний стан і перспективи розвитку вітчизняного кримінального процесу з урахуванням практики його застосування, зокрема практики Європейського суду з прав людини.

Для курсантів, студентів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та викладачів вишів і факультетів юридичної спрямованості всіх форм навчання. Може бути корисним для працівників судових і правоохоронних органів.

Prepared in accordance with the program of the educational discipline «Criminal process» in institutions of higher education. The current state and prospects for the development of the domestic criminal process are reflected, taking into account the practice of its application, in particular, the practice of the European Court of Human Rights.

For cadets, students, trainees, post-graduate students, adjuncts and teachers of universities and legal faculties of all forms of education. May be useful for judicial and law enforcement officials.

УДК 343.13(447)(075.8)